

Rolul acestui traseu este de a ghida vizita prin Galeria de Artă Europeană, oferind informații suplimentare despre un număr de lucrări considerate a fi reprezentative pentru patrimoniul galeriei, dar și de a provoca o discuție între elevi sau între elevi și profesori prin intermediul căreia să se apropie împreună de operele văzute.

Galeria de Artă Europeană este, prin valoarea și numărul lucrărilor aflate în patrimoniul său, cea mai importantă din România. Expunerea, grupată pe școli artistice, ilustrează intervalul cronologic cuprins între secolele XIV - XX.

Nucleul galeriei îl constituie colecția regelui Carol I, realizată în ultimul sfert al veacului al XIX-lea, la care s-au adăugat lucrări din colecțiile Ioan și dr. Nicolae Kalinderu, Toma Stelian, Anastase Simu, Al. Saint-Georges, precum și din vechea Pinacotecă a Municipiului București. Alte opere, donate muzeului sau achiziționate de acesta după 1950, au completat acest fond.

Bernardino Licinio

(Veneția, cca. 1490 - după 1549)

1. 2.

Informațiile pe care le deținem despre viața și cariera artistică a lui Bernardino Licinio nu sunt numeroase. Și -a desfășurat activitatea artistică în Veneția, Brescia și Genova și se pare că și-a făcut ucenicia artistică cu Pordenone, unul dintre cei mai serioși rivali ai lui Tițian.

Licinio a pictat mai ales subiecte religioase și portrete individuale sau de grup într-un stil eclectic (neunitar, care se bazează pe elemente preluate din mai multe stiluri artistice) și narativ, din care reiese interesul specific Renașterii pentru om

și lumea înconjurătoare.

Întoarcerea fiului risipitor

ulei pe pânză

Sala 2, Școala italiană

În acest tablou, subiectul religios – pilda fiului risipitor (Luca 15:11-32) – este reprezentat într-o manieră familiară privitorului, într-un decor tipic venețian din secolul al XVI-lea. Licinio completează scena principală din prim plan cu o multitudine de detalii anecdotice prin care construiește o narațiune bogată, similară unui „film” cu multe episoade ce se desfășoară în paralel (trompetul pe scări, slujitorul aducând hainele cele noi și curate, sosirea călărețului etc.). Printre acestea, în umbra arcașelor clădirii, se găsește și o pasăre flamingo, probabil din specia *Phoenicopterus roseus*, întâlnită în mai multe zone din lume, inclusiv în Italia și în Franța.

Încercați să vă reamintiți pilda fiului risipitor. În prezent, ar mai fi primit asemănător un astfel de fiu? Argumentați.

Identificați acțiunile care au loc în planul secund al tabloului și arătați cum au acestea legătură cu pilda fiului risipitor.

Observați vestimentația personajelor. De ce credeți că pictorul a ales să îmbrace niște personaje biblice (Vechiul Testament) în haine specifice secolului al XVI-lea în Italia?

Hans von Aachen

(Köln, 1552 - Praga, 1615)

Hans von Aachen este considerat unul dintre cei mai importanți artiști germani din a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

A pictat în Italia (cca. 1574 -1587) și apoi la Praga, unde, în anul 1592, a fost numit pictorul de curte al împăratului Rudolf al II-lea. Tablourile sale, caracterizate de personaje elegante, cu corpuri elongate, sunt specifice curentului manierist și stilului de pictură adoptat de artiștii de la curțile princiare din nordul Europei.

Cele trei grații

ulei pe pânză

Școala germană

Înfățișate în mărime naturală, cele trei grații – Aglaia (frumusețea), Eufrosina (gloria) și Thalia (belșugul) – sunt fiicele lui Zeus și ale nimfei Eurinome. Reprezentările lor aduc un elogiu bucuriei de a trăi plener, într-o sărbătoare perpetuă. Asemenea muzelor, ele conferă artiștilor capacitatea de a crea opere de artă minunate.

Includerea maimuței, care se uită direct către privitor, arată familiaritatea artistului cu simbolurile curente în epocă, făcând erudit aluzie la tema imitației prin artă. În cheie creștină, imaginea avertizează asupra nevoii de a rezista tentațiilor (mărul din laba maimuței).

Care credeți că sunt atributele unei femei grațioase? Se aplică aceste atribute personajelor din tablou? Care sunt elementele care conferă grație și eleganță tabloului/celor trei femei?

Considerați că tabloul ilustrează un tip de frumusețe contemporană, sau nu? Argumentați.

De ce credeți că există diferențe între idealul de frumusețe din tabloul lui Aachen și cel promovat în prezent în media? Cum ar arăta cele trei grații în varianta contemporană?

El Greco (Doménikos Theotokópoulos)

(Creta, 1541 - Toledo, 1614)

3. 4.

Pictor de origine greacă (cum indică și numele), s-a stabilit la Toledo, în Spania, după ce a asimilat influențele picturii școlii iconarilor bizantini din insula Creta și pe cele ale lui Tițian, Tintoretto și Veronese.

A pictat subiecte religioase, mitologice, peisaje, portrete într-un stil foarte personal, cu deformări (alungiri) manieriste și culori libere și îndrăznețe ce anticipează expresionismul picturii europene moderne.

Această pânză monumentală a făcut parte dintr-un altar foarte amplu și reprezintă subiectul biblic al păstorilor care, vestiți de un înger de Nașterea lui Iisus au venit să I se închine (Evanghelia după Luca, 2:15-20).

Adorația păstorilor

ulei pe pânză

Școala spaniolă

Decorul fantastic al ruinelor, strălucirea coloritului, cu lumina radiind din punctul focal al lucrării pe care îl reprezintă Iisus, contrastează cu zonele de umbră sau de întuneric profund.

Această lucrare este una dintre cele mai valoroase lucrări aflate în muzeu. Portretul pictorului, ca martor al întâmplării, se regăsește în personajul cărunt din fundal, care indică unei alte persoane copilul sfânt.

De unde emană lumina în partea de jos a tabloului? De ce credeți că pictorul a ales tocmai acest element al lucrării drept sursă de lumină?

Care sunt motivele pentru care El Greco s-a autoportretizat în această lucrare? Este un act de orgoliu artistic? Sau prezența pictorului în tablou servește altui scop? Cărui scop? Care este semnificația mișcării?

Cum vi se pare această lucrare în comparație cu celelalte tablouri din aceeași sală?

Comparați *Adorația păstorilor* cu celelalte două lucrări ale lui El Greco, aflate în aceeași sală.

Există trăsături comune celor trei tablouri? (paleta cromatică, siluetele alungite ale personajelor etc.) V- ar ajuta aceste trăsături să recunoașteți pe viitor și alte tablouri de El Greco?

Care este subiectul comun celor trei lucrări? (subiectul religios) De ce credeți că a preferat această tematică? Credeți că are vreo legătură cu istoria și specificul societății spaniole în secolele XVI - XVII? Care ar putea fi aceste legături?

Jan Brueghel cel Bătrân / Frans Francken

(Bruxelles, 1568 - Anvers, 1625) / (Anvers, 1581 - 1642)

Considerat, alături de Rubens, cel mai de seamă pictor anversez al vremii sale, Jan Brueghel cel Bătrân, cunoscut și ca „Brueghel al Florilor” sau „Brueghel de Catifea”, este un artist curtean, elegant și versatil. Specialitatea sa sunt naturile statice (în special buchetele de flori) și peisajele, caracterizate de o paletă cromatică vibrantă, bogată, care face apel la toate simțurile privitorului.

A colaborat adesea cu alți artiști (printre care și Rubens), pictând pentru aceștia animale, flori sau chiar fundalul tablourilor.

Buchet de flori

ulei pe lemn (panou de stejar)

Școala flamandă

Prototipul acestui „Mare buchet de flori” de factură enciclopedică a fost realizat la comanda Cardinalului Borromeo în 1606, cuprinzând flori rare la acea vreme, specifice unor anotimpuri diferite. Plantele au fost pictate după natură, direct în culoare, în perioada în care erau în floare. Surprins în toate stadiile de dezvoltare, florile și insectele care populează buchetul conferă reprezentării și caracterul unei meditații creștine asupra efemerității vieții.

• Încercați să identificați cât mai multe specii de flori reprezentate în acest buchet. Cărui anotimpuri le sunt specifice? De unde credeți că s-a inspirat artistul pentru a picta acest tablou? Cât timp credeți că i-a luat să termine lucrarea?

Care sunt motivele pentru care Brueghel a pictat și insecte pe lângă flori? Care credeți că este semnificația insectelor moarte?

De ce se numește un astfel de tablou „natură statică” sau „natură moartă”?

Identificați, în aceeași sală, *Portretul Giovannei Spinola Pavese* de Pieter Paul Rubens (1577 - 1640).

Comparați portretul cu *Buchet de flori*. Care tablou vă place mai mult? De ce? Care lucrare credeți că a luat mai mult să fie pictată? Argumentați.

Vă puteți da seama care sunt trăsăturile de caracter ale Giovannei Spinola Pavese? Cum? Care este atitudinea ei?

De ce credeți că personajul are o poziție atât de rigidă? (poziție care subliniază autoritatea și statutul social; îmbrăcămintea este incomodă – corset, guler supradimensionat)

Pictor, gravor și scriitor, exponent al impresionismului, Paul Signac a fost profund influențat de întâlnirea cu Georges Seurat și de tehnica pointilistă (juxtapunerea tușelor mici de culoare pentru a crea amestecul optic al acestora). Pictează în principal marine, peisaje citadine și motive inspirate de universul rural, scenele înfățișând porturi fiind subiectul său preferat. Pe lângă activitatea sa artistică, Signac a fost preocupat, ca scriitor, atât de teoretizarea curentelor în artele plastice, cât și de descrierea tehnicilor folosite în pictura sfârșitului de secol XIX.

Poartă (Saint Tropez)

ulei pe pânză

Școală franceză

Navigator împătimit, Signac și-a petrecut verile pe coasta mediteraneeană și cea atlantică ale Franței. Portul din St. Tropez, stațiune în sudul Franței, a devenit una dintre temele recurente ale lucrărilor sale, fiind immortalizat în diferite ipostaze și din diferite unghiuri. Provenit din colecția lui Anastase Simu, colecționar interbelic, **Poartă (Saint Tropez)** este o compoziție pointilistă care evidențiază maniera de realizare a amestecului optic al culorilor prin suprapunerea și alăturarea de pete de culoare de nuanțe diferite (movul este „amestecat optic” prin alăturarea de tușe mici, roșii și albastre, ca în cazul rochiei din tablou).

Priviți tabloul mai întâi de la distanță și încercați să identificați culorile folosite de artist. Apoi apropiați-vă. Ce culori observați? Cum a creat artistul amestecul culorilor?

Ce fel de culori a folosit pictorul în această lucrare? Ce efect/ce atmosferă creează paleta cromatică aleasă?

De ce credeți că Signac a introdus și un personaj în acest tablou? De ce nu a pictat doar peisajul marin, fără personaje?

Vă puteți uita și la...

1. Tintoretto (Jacopo Robusti), *Buna Vestire*

ulei pe pânză

Sala 2, Școala italiană

Comparați acest tablou cu *Întoarcerea fiului risipitor*. Ce asemănări și ce deosebiri observați între cele două lucrări?

3. Alonso Cano, *Hristos la stâlp*

ulei pe pânză

Școala spaniolă

Care este atitudinea lui Iisus în acest tablou? Vi se pare o atitudine resemnată sau de om puternic? Ce senzație vă creează vederea trupului dezbrăcat?

2. Lucas Cranach cel Bătrân, *Venus și Amor*

ulei pe lemn

Școala germană

Venus este zeița frumuseții și a iubirii. Ce aspecte ale lucrării vă sugerează acest lucru? Care sunt indiciile care trimit la natura divină a personajului feminin? Comparați idealul de frumusețe din această lucrare cu cel din tabloul *Cele trei grații* de Hans von Aachen.

4. Alfred Sisley, *Biserica din Moret, iarna*

ulei pe pânză

Școala franceză

Comparați acest tablou cu *Poartă (Saint Tropez)*. Care sunt asemănările dintre cele două lucrări? Dar diferențele?

Alte întrebări

Construiți o reclamă în care **Poartă (Saint Tropez)** este cadrul de început al spotului TV.

Puteți spune care este criteriul pe baza căruia sunt grupate și expuse lucrările în Galeria de Artă Europeană? (pe școli)

Care a fost lucrarea care v-a atras cel mai mult atenția? De ce?

Încercați să asociați un film sau o melodie cu două dintre lucrările văzute în muzeu.